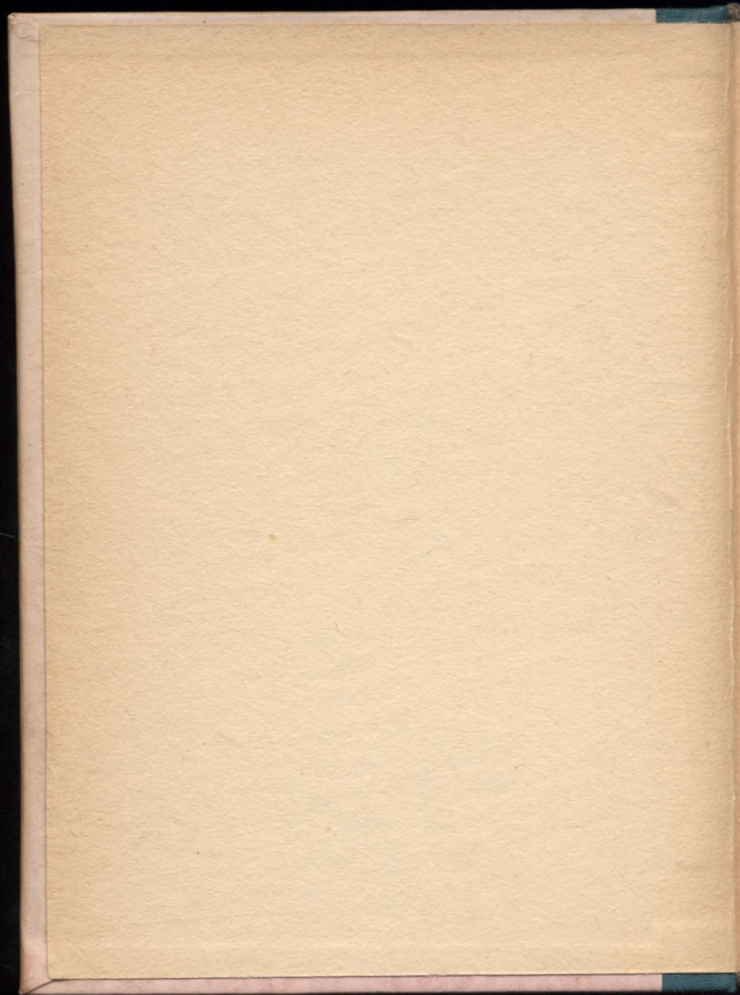

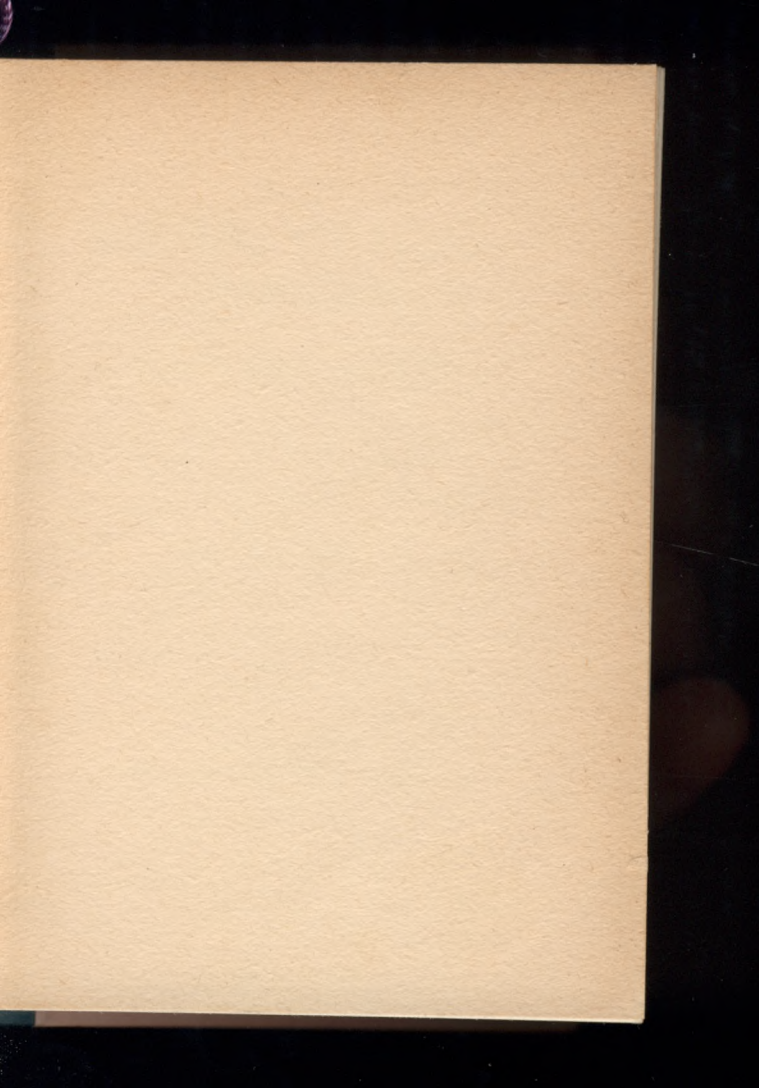
74563

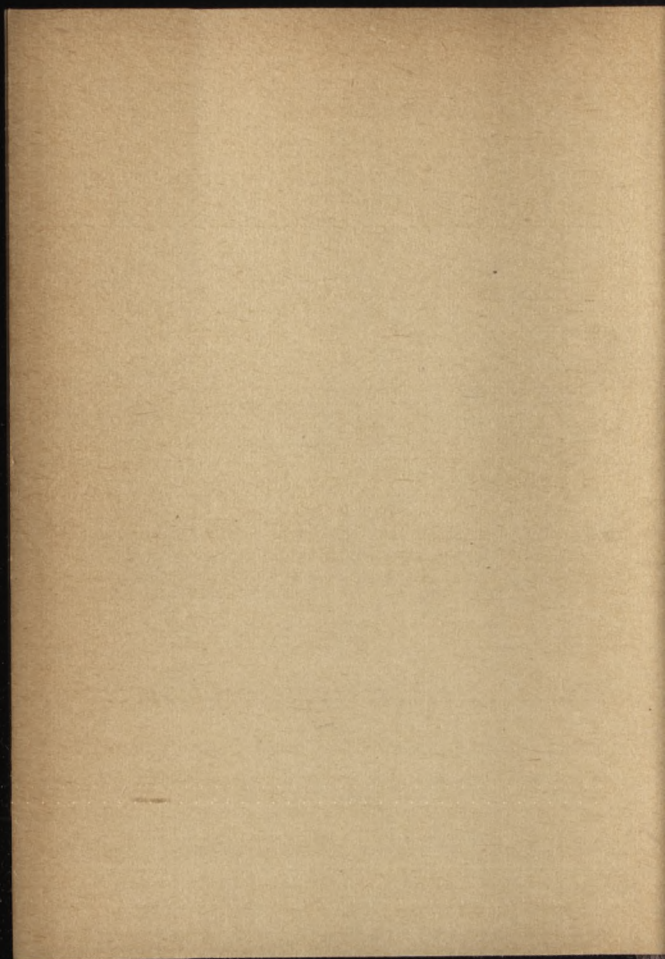
HAVAS ISTVÁN

KÖVEK
VIRÁGOK
EMBEREK

SZONETTEK KÖNYVE

KÖVEK, VIRÁGOK, EMBEREK

SZONETTEK KÖNYVE

ÍRTA

HAVAS ISTVÁN

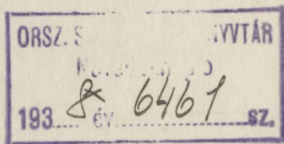
B U D A P E S T

SINGER ÉS WOLFNER IRODALMI INTÉZET R. T.
KIADÁSA

Fenntartunk minden jogot.

74563

Fővárosi Nyomda Rt.

*Magyarország férfiai,
tudtok-e még a dalra
felfigyelni?
Nektek énekeltem.*

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
LIBRARY
CHICAGO, ILL.
JAN 10 1910

TÁTRAI SZONETTEK.

1. Éj a Tátrán.

Mélységbe hullt a napkorong. A Tátra
kőorma, íve fázón elborul,
s a hallgatás szásrétű fátyolába
beburkolózik mozdulatlanul.

Tekintetét a csillagóceánra
mereszti. Távoltitkaiba les,
a fényvadenba, melynek villanása
nyilatkozatot, híradást jelez.

S feltör a Hold. A busa éj hinárja
ezüstbe omlik s a fényövezet
csipkébbe vonja a komor hegyet.

Szeliden mozdul, ércmellét kitárja
a fénybe, mely hágóin átlobog,
s nem kő többé, szívembe mosolyog.
1916.

TÁTRAI SZONETTEK.

2. A hegy halhatatlansága.

Kősziklaként ki egyre néz az égre,
selymét, sallangját elahullatja mind.
Levállik máza, anyagelvűsége,
ott fönt más eszme él, más vér kering.

Az önimádás rabtartó varázsa,
a gőg, hiúság ismeretlenek.
Megsemmisülten, a porig alázva,
menekülnek a törpe istenek.

Magatudatlanul egykor kihányta
testéből a Föld a sziklát, hegyet,
hogy a lentjárók föltekintsenek.

A hegy, a Jézusok kálváriája,
egyedülálló, vérző, isteni.
A halhatatlanságot szenvedti.
1916.

TÁTRAI SZONETTEK.

3. Hódolat.

Mégis te vagy, te vagy az ideálom,
bércfok, magasság, szikla-akarat!
Nekem is többet ér egy égi álom,
mint száz aranyrúd, melyhöz vér tapad.

A puha földisorsok láncra vernek,
belém karolnak a filiszterek;
kupámba pezsgőt öntve, éljeneznek...
Kacagnom kéne, de könnyem pereg.

Felüdülök. Szólít a Táttra szintje,
a vájudó kövek mélyvonala,
a Tarpatak dörgő zuhataga.

Leírhatatlan szépség múzsanyelve,
új óda zeng felém, új antifóna,
s viszi magával a szél rádiója.
1916.

TÁTRAI SZONETTEK.

4. A tengerszem.

Egeket vívó titán-szirteken
a kis tengerszem a lét nagy rejtélye.
Szem, ámde nem a tengeré. Az égre
vele a Táttra néz szerelmesen.

Titkon fogadja a hódolatot
a kék égbolt, az istenadta némben.
Fürösztí arcát a tó friss vizében,
s éjjel dob néki aranycsillagot.

Aranyérmecskék úsznak lent a mélyben.
A tó oly boldog, éjjel is ragyog,
holott mélysége fényinél nagyobb.

Holott van módja, hogy különbül éljen:
felül a sárzónán, őszugaron.
Körüle erő, fenség, nyugalom.

1915.

TÁTRAI SZONETTEK.

5. Viharszonáta.

Mi zúg? A Tátra szikla-orgonája?

~~A bujdosásra ítélt sok patak?~~

A víztömeg rakonca orgiája,
amint zuhanva, cseppekké szakad?

Vagy óriások bögnék a magasban,
évezredek, mint vasrayert rabok?

S ők harsogják a fülbe szakadatlan
a lázadó szót, a kárhozatot?

— Viharszonáta zeng, a Tarpatak

siratja el az ősapai földet,—

a fellegtartó szép kőszálakat.

Búcsút kongatnak a testvéri völgyek,

visszhangjok ütődik fent és alatt —

szívünkbe most mint félrevert harang.

1920.

A CENKI HÁRSFASORBAN.

Ti harsonáztok-e, ti cenki hársak,
a szélviharban? Ez a hangroham
és elszántság, mely szinte égre lázad,
gyermekszívünk megrázza komoran.

Vagy orgonája tűnt korok szavának
szólal meg, és fedd minket zordonan?
Sorsát dalolja a tegnapi század
a mának, mely vak vesztibe rohan!

Hajlíthatatlan férfinevelők,
ti hársak, daltok szentséggel teli,
mit egykoron az ifjú Széchenyi:

útravalóul vett s az vitte őt
önzéseken túl a látnoki partra,
midőn faját a porbul kiragadta.
1922.

RAKÓCZI.

Neved a kincsek kincse. Palotája
a ritkaságnak, féltett gyűjtemény.
Műemlék, templom. A hit oceanja,
kút, melyből iszik gazdag és szegény.

Szentségtartója a honszeretetnek,
páncélszekrény, amelynek kulcsa: Szív.
Távírógépe a hadüzenetnek,
szellemkéz, mely az égre jelet ír.

Pásztortűz mellett, hűvös éjszakákban,
kuruc, akit a balsors megcsapott,
nevedben mostan is lel balzsamot.

Te égsz az örökmécsek olajában,
Te szólsz a bölcsődalok ajakán,
Te ragyogsz a zöld erdők harmatán.
1935.

PÁZMÁNY PÉTER.

Kornis Gyulának.

A Tudományban, tudtad, újulás van.
Szétszórt szittyáid sorsa védtelen,
vakságuk szörnyű, a nyáj pusztulásban...
Vihet a jóra gyöngé értelem?

Az Igazságban, hitted, él az Isten,
s nyomán patakzik feltört ereje,
ujul a lélek, átlendül a szirten,
magasba, föl, mint Illés szekere.

Tűzét az Úr mondataidba tette,
az arany ízzott bennök. Éneked
eggyéterelte kósza népedet.

Fáklyádra néztek föl, egyetemedre,
szomjúhozók, kik vártak tudományt.
...Háromszáz éve, hogy süt Napja ránk...
1935.

ARANY JÁNOS.

Az óra éjfélt üt. Alszik Szalonta,
csak Aranyéknál virraszt a világ.
Imbolygó fény, (egy mécses öble ontja),
pingál a csendfalakra karikát.

A jegyző verset ír. Szép gyöngysorokba
harangszót kondít. Életet lehel.
Regék dandárja rajzik bodorodva,
míg rímet dúdol, ritmust énekel.

S akit idézett a regös ajak,
ül asztalához. Ifjú, eleven,
ámbar a multból kirobbant alak:

a könny- s vágyszülte *Toldi*. Ott fakadt
a monda telkén, ős dalrejteken,
ahol népfenség a Történelem.

1932.

KAZINCZY.

Zarándokok, a boldog Almodónak
nyugalma kér széphalmi őrhelyén:
ajkak, harangok hogyha róla szólnak,
legyen ünnepzengésök tiszta, mély!

Szentségek laktak minden kis sorában,
ha tintával, ha vérrel írta le.
Fényében Goethét, Molièret mosolyával
ültette át hős igyekezete.

Föl ne keltsétek! Bátor gondolatját
szépíti most is a hitszülte mámor,
mert vértanú volt a nagy literátor.

Megértenétek-e vasakaratját,
az áldozatot, melyből tette folyt,
ti, kikben az eszmények fénye holt!
1931.

BACSÁNYI.

„Ez itt Tapolca, szép nőm! Itt születtem.
Köszöntlek végre a honi tanyán.
Ölelj meg, mint valaha száműzötten,
vadidegenbe tetted, árva sorscsatán.

Isten hozott, kincsem voltál, szívedben
Napot hordozva, koldus-éjszakán,
éltünkben s holtan is, a linzi kertben...
Vivát porodnak, átölel hazám!“

„Puha, meleg föld érte csontomat.
Én jó uram, hogy rám borult göröngye,
érezem: az anyafölded drágagyöngye.

Bocsáss meg néki, csupa hódolat,
a bölcs Utókor csókolt itt kezét,
elődje helytt, ki annyit vétkezett.“

1934.

HOMEROS.

Ibolyafényét Hellas kék egének
felitta mégis, vak Homer, szemed.
Lantod húrján a lángszerezte ének
megihletett három évezredet.

Iliásodban nép, kit ifjúsága
vitt harcba, győz, mert csupa tetterő.
Nausika szeme ég Odysszeádba'
s Ithaka partja viharzik elő.

Világtalan te? ki remekbe fested
az achiv rókák szemfüles szeszét,
sikerök arcát, győzelmük hevét!

Ezer prizmája volt költőszemednek —
Ki látott többet, mint te, oh, örök
szépségek apja, napszemű görög!
1932.

PETRARCA.

Imbolyg madonnád liliom-alakja
a nótatermő Provance mezején,
s holdtöltekor mint szende tünemény
ezüstjét a hegy-völgy színére rakja.

Nevét hárfázza a kék Sorga habja,
s a fülemüle május éjjelén...
S szerelméről most is még dalt regél
Vaucluse portáin a pórlányok ajka.

Petrarca, légies Laurád fehéren
jutott fel a halhatatlan körökbe,
hol koszorúja virul mind örökre.

Együtt robogtok csillagos szekéren,
de ő leszáll s bejárja a helyet,
hol ajka csókra szomjan elepedt.
1918.

HORATIUS.

Diákkorunk legendás auktora,
óh, nem lepett be por! Szívünkhöz ért fel
carmened s az aranykor derűjével
szította kedvünk' hangod mámora.

Két ezredévnek zengi ajaka
latin zenédet, mely, mikép az éther,
szállt sejtjeinkbe, Rómádat ha Péter
el is tüntette s a Jézus tana.

Sabinum ölelt karjaiba. Égett,
bár nem gyújtott már a *Százados ének*,
melyet hit nélkül: csak szavalt korod.

Rozsdába, kézbe fúlt Filippi gyásza,
s te sem üzhetted el, ódák gigásza,
bár most is ontja még tüzét borod!
1935.

HORATIUSHOZ.

Horác, a földön nincs más hatalom,
mint a szerencse léha kereke.
Tenyerén hordja társai kegye,
kit fölkap, légyen bár bölcs, vagy barom.

A munka, érdem nem számít ma se,
a becsület játék. Kalózhadak,
pénzbarbárok ma is hódítanak.
Hitvány a kor, erénynek nincs becse.

S én, két évezred posthumus szülöttje,
dalod intelmét most is hallom ám:
az önzés a bűn apja mindörökre.

Sikere: torló hab az Adrián,
múló; de mint a biztos hegyfokok,
áll a lélek nagysága s fennragyog.
1935.

GOETHE.

Ült a fotőjben. Költőgondolatja
cikázott, messzi útra vitte őt.
Égő szemével itta s megragadta
a végtelenbe tárt gyémántmezőt.

Új eszmeképek, friss alakok arca
fűtötte át. Lángok, démonerők
öltöztek testbe, kész ábrázolatra.
S künn a weimári este árnya nőtt.

Az ajtó lopva nyílt. Mint suhanat
osont be Steinné. Állt. A perc szaladt.
— Wolfgang, mióta várok! Nem szabad? ...

S a halhatatlan, ki fönn járt az égbe'
rohant gyerekként a vendég elébe ...
Mert mi drágább, mint egy szív gyertyafénye!
1932.

WEIMÁRBAN.

Károly Ágost nagyhercegi személye,
mi röpke játék, jön szemközt velünk.
Ifjú barátja, ki tereferélve
kíséri, Goethe, ha nem csal szemünk.

Schiller professzort nézik, ablakában
busong. Köszöntik. Mélán fölnevet.
Sétára hívják dévaj mimikával —
Göthös vagyok még, jelzi, nem lehet...

A mult visszfénye ez csak? Halhatatlan
korlélek, melynek nyoma ránk maradt,
mint fény a csúcson, bár lement a Nap!

Varázslat ég a patinás falakban,
oly távol minden, mégis oly közel,
beszédes ajkuk szinte rád lehel.

1930.

LENAU.

Szőlőhegyek közt, mint Tokaj vidéke,
szólít meg Weidling: itt Lenau pihen.
Víg nyári Nap süt alá sírkövére,
s nevére, melyre elszorul szívem.

Fölötte csend, a holt költő nyugalma,
bár egykor végzet üzte, mint vadat;
az örömből irigyen kitagadta...
Óh, hogy' bukdácsolt a kínok alatt!

Mint szülőföldje: hangja szomorú,
dalában a szó új zenére ébredt,
éjfélszinekre a zord mélabú.

De sorsa, mely mindegyre feketébb lett,
ontotta rája győztes vak dühét,
hat évig volt elméje éjsötét.

1935.

A KÖLNI DÓM ELŐTT.

Hatszáz esztendő álma és türelme
alkotta ezt a templom-remeket.
Ezerszer állt meg a kéz, munka, elme,
s kidőltek a lánglelkű mesterek.

A dómot, (minden dómok legnagyobbját),
sóváran nézi fényívó szemem.
Elnézi bátor ívelésű tornyát,
és könnybelábad szent szépségeken.

Vakítja tán a pompa, hódolat?
Uristen, ebbe a kőalkotásba'
kevésbé látnám kegyes voltodat?

Ám megindul az ívek csipkeszárnya,
alázatuk most együvé borul,
mint kulcsolt kéz, mely küzdött botorul.
1930.

KUFSTEIN.

Kecsesen ül a Hold. Előtte térdel
mint Grál-lovag, Kufstein, a sziklavár.
Kőcellájában ír Kazinczy, vérrel,
de az Inn-partja jódlert kornyikál.

A jámbor dalt rab Wesselényi hangja
szakítja félbe, láncát tördeli.
Oltárterítőt varr Teleki Blanka,
s gyöngyök csillognak rajta, könnyei.

Éjféli árnyak, hangkáprázatok
a levegőben. A mult villanása
fölver sírjában rémes századot.

Szív, szó elcsuklik. Léptek koppanása,
korbács, röhögés, roskadó fogoly.
És a Hold arcán megfagy a mosoly.
1932.

SZENTFÖLDÖN.

Ő járt itt s küzdött bízón, álmodón.
Ő, akinél nem látott szem nagyobbat.
Szavát az ember vette nagymohón,
erdők eléje mentek. Meghajoltak.

Tűz, víz nem érte. Mégis szenvedett.
A szél, a tenger elállt egy szavára,
görnyedve cipelt mégis terheket...
És lőn megrázó szent kereszthalála.

Szentföld, mely hordta egykor tagjait,
te hallottad megváltó hangjait,
mikkel az Igét a szívekbe írta!

Ha hull szívünkre rontó úti por,
s az élet járma durván megtipor,
add, hogy ragadjon vágyunk tájaidra!

1931.

ARVA JÚLIA.

Kihalt belőle a hitvesi érzet,
hamar felejtett, szól a régi vád...
Önző egy asszony! s ez a zord ítélet:
kiközösíti árva Júliát.

Nő volt. Sejtelve súgta, hogy a férfi,
ki maga mondta: Ott essem el én,
célját elérte, nem fog visszatérni...
S a sors kifogott asszony-ösztönén.

Értékeit elküldte a halottnak,
lelket cserélt, hogy új életbe kezdjen
s mindent, ami a múlté, elfelejtsen.

S ege tűnt el a hitben elbukottnak,
s egy üstökös... A feleség egén
egy nemzet látta, csak ő nem, szegény.
1932.

FOHÁSZ 1919 VÉGÉN.

Atyánk, ki mindent látsz ott fent a mennyben,
fordítsd szemedet magyarokra, ránk,
nézd, hogy sinylődünk rabigába verten —
Kirabolták a gazdag Kánaánt!

Kicsinyeinknek arca egyre sápad.
Intsd meg, ki tőlük rózsákat rabolt,
aki elvitte minden szem buzánkat,
mikor nyeretlen diadala volt.

Urunk, adjad meg a mindennapit,
a rózsás-héjú barna kenyeret,
kiből Alföldünk adott eleget!

Áldott a kéz, mely karéjt kanyarít,
s a kisdetek szájába étket ad,
nagyobbat nyer, mint egy Xerxesi had!

VISELT RUHÁDBAN...

Viselt ruhádban, dolgos kis madárka,
sohase voltál tündöklőbb nekem!
Midőn fordítod blúzodat baljára:
Dicsérje műved költő-éneke!

Pompázni könnyű a léha vagyomból,
amelyhez annyi vér és könny tapad;
de szent az asszonykéz, mely sohse rombol,
csak foltoz, összefűz, ahol szakad.

Gyermekkorom jut, édes, most eszembe,
egy asszony, ki óból újat szabott,
gyermekruhákat ránk varrogatott.

Anyám volt, ki sorsát nem szégyenelte,
s ki ezért volt nagy asszony igazán...
Remeke vagy a nőnek, mint anyám.
1920.

VÁNDORMADÁR...

Vándormadár, ne menj most Afrikába,
az égi úton evezz közelebb,
testvéreinkhez a régi hazába,
~~oda, hol tort ül most a gyűlölet.~~

~~Szívök vad kínban, lelkük rabigába',
örökös télben testök didereg.~~

Oh, szánd meg őket, nótázó madárka,
a csüggedőkbe önts reményeket!

Hirdesse nekik ártatlan dalod:
a legvadabb tél zordja sem örök,
most sem, hogy csontig érzik a fagyot.

Kétségbe egy sem essen közülök,
szenvedésük majd váltja boldog óra,...
Mi készülünk már a találkozóra.

1920.

TÖRVÉNY ELŐTT...

Törvény előtt a bolyseviki gárda.
Most kerül sorra tán a hetedik.
Eléje tárják véres tetteit,
figyel, de arcán a kajánok árnya.

Robusztus férfi, nem akadna párja,
nagy természet tekintve, még egy itt.
Használta is az ügyért ökleit,
s ha hóhér kellett, őt küldték a gátra.

Fordult a kocka, most helyt állni kéne.
Áll is, de hogyan! Konokul tagad.
Itt hősnek gyáva a tagbaszakadt.

Valahányuknak ő a mintaképe.
Hitvalló nincs közöttük, mind pulya.
A gyűlöletnek nincs vértanuja.
1920.

EGY VÁRROMON.

Úgy van, az ifjú, aki romfalad
elhagyta egykor, ábránddal tele,
szegényebb lett. A vándor út alatt
elfújta kincsét a Való szele.

Most érti, most, hogy akkor hallgatag
szó volt az omló fal üzenete,
bölcs intelem, mit kő a szívnek ad,
hogy megedződve, éljen majd vele.

— A mult föl nem támadhat. Visszavárod?
El fogsz kallódni törmelékemen.
A férfit, elszánt küzdelembe szállót

a siker várja, új életelem,
jobb kort teremthet, áldottabb világot,
övé a Mult, hisz övé a Jelen.
1932.

VOLTÁL-E FÉRFI...

Voltál-e férfi, akit vár az élet:
törvények atyja, bölcs, bátor, kemény?
Nem tántorított meg a kincs, ígéret,
az álkönny a krokodilus szemén?

Jó szívedről szólhatnak-e a társak,
kikért odadtad lelked', mindened?
S ha voltak jók, kik a keblökbe zártak,
lesz, aki mint bolondot kinevet.

S márványkő voltál-e, kiről lemállott
a sár, a por, a járvány, a pizsok?
Meg nem tévesztett a szép szó, szitok,

mit a versenyhad, az aljas zsiványok
rád záporoztak bőven, szüntelen? ...
Mert látott ám a Nap, az égi szem.
1937.

A VAK.

Bele villámlott egykor kék szeme
a rejtelmek áhított özönébe,
hogy új jelenség filmét fölvegye
művészetének kristály-lemezére.

Mérkélte a föld s az ég távolát,
szegeződött Matterhorn havára;
csodálta Párizs palotasorát.
s a holdtöltét a pusztai magányba'.

De árnyfoltján a sorstragédiáknak,
nyomor ha dobta elé rémeit,
finom hártyája menten könnybelábadt.

Csak egy égő szempár örvényeit
midőn kutatta, érte baleset,
nem lát többé, egy asszony vakja lett.
1933.

KIRÁLYI CSIPKE...

Honod: Brüsszel, Velence, s itt hazánkban
két szép városka: Csetnek és Halas,
királyi csipke, kényes, sugaras,
kit asszonyszem méltat csak igazában!

A mester, ki ütemmé szötte szálad,
titokkal rakta tele nyílt szemed,
s a fénytanyákba álmokképeket,
puha szavakat írt, csendmuzsikákat.

Sejtelmek fátyla, ha a női vállra
borulsz, gyönyöröd telje elragad
s apród lesz a leghősibb akarat.

De az ifjúnak, kit elkap a lángja,
juttasd eszébe, ha mohón szalad:
a nő s a csipke egy. Könnyen szakad.
1932.

EGY SZÍV VIHARJA ZÜG...

Egy szív viharja zúg, szimfóniája
sikolt föl bennem, bú-melódiák.
Rohannék hozzád, de utamat állja
a Lehetetlen. Az egész világ.

Rémképet látok. Lázad, szenvedésed
növekszik egyre. Hallom hangodat,
nevem sóhajtod, kérsz, hogy menjek érted,
vigyelek messze, hol gyógyír fakad.

Én lennék s a napkelte doktorod,
ő sugarakba vonna, én mesékbe,
hogy földerítsem árnyas homlokod.

Én, én, de én csak összeroskadok.
A leláncolt Prometheus regéje
és minden kínja rajtam átrobog.

HANGOS VILÁG.

Szelíd dalocska, szól a gics királya
s eldobja mélyrevágyó éneked.
Költő, kurjants, légy hangok trombitája,
hogy meghallgassák szívverésedet!!

Sikert arathat most az öblös óda.
Midas-füleknek dalnokostromod
tárogatózzon, mint fent a pilóta,
hisz hangszóróra kapott már korod.

...Daloljak-e, mikor a költeménynek
a hangdinamikája töri át
a motorok tolakodó zaját!

A férfias rímek ha elenyésznek,
a meghitt szó se könnyít bánaton —
s kiáltozzak, ki „szépet álmodom“.

1937.

MAGYAR VÁROSOK

MAGYAR VÁROSRÓK

1. SZÉKESFEJÉRVÁR

Magyar Valhalla, nyári éjszakában
hogy arcod a Hold lávájába ful,
alvó teredre, ó-hímes palástban,
halott királyok árnya felvonul.

Ott jó Szent István, itt szent fia: Imre,
ott Könyves Kálmán, itt meg Nagy Lajos.
Mátyás anyjával jött az éji színre,
de a nagyasszony szeme harmatos.

A Hold pompáját vélők összeméri,
a döbbsent lombok árja mozdulatlan,
visszfényök reszket túl az ablakokban.

Csak a királyok éber ajka kérdi:

„Hogyan csonkult meg cédrusfa honunk?

Hová lett sírunk, márványtemplomunk?”

1928

2. ESZTERGOM

Prímások vára, állj a Szent Hegyen,
rád néz a lankadatlan hit magyarja.
Te most végvára lettél a viharba,
és győzedelmed újra nagy legyen!

Magyar Sion vagy, magyar Betlehem,
nevedet hordja hír és hála ajka,
hogy itt lett István, a bölcs Géza Vajkja:
király, keresztény — áldott földeden.

Rákóczi lelke figyel kőfaladra,
dómod keresztje tűz rá kegyesen,
mint a virrasztó édesanyaszem.

Szűz fénye buzog a párkányi partra,
sajog a zengő-zsongó sík vizen,
hallgatja, hogy a Garam mit izen.

1931

3. VESZPRÉM

A *Séd* tükrében tatarozza képét
páncélos őre, a püspöki vár.
Falára egy évezred írta ékét,
s *Gizella*, aki nyugtot itt talált.

Palástot szőtt áldott királyurának,
aranyhimekben törte ujjait,
pedig Bakonyból akik oda láttak,
rossznéven vették német papjait.

Földjén sujtott le bárd Koppány fejére,
keblén romboltak Csákék iskolát,
török, s labanc-had ülte víg torát.

S a megpróbáltatások erdejébe'
Veszprém, mint férfi állta a vihart:
fejében elmefény, kezébe' kard.

1927

4. SOPRON

A Szentmihály-templom öreg harangja
delet zúg Sopron házai felett,
lent a kincstartó Nap aranypatakja
felmossa a házsört, utcát, teret.

A szín pompája kőszabta mederbe,
hangos zugókba szökve áradoz.
Mint drágakőbe faragott ereklje:
a város teste oly káprázatos.

Hűséged elfolyt vére, ősi Sopron,
s hited építé meg művész falad,
a nagy történet, melynek fénye zordon

tanulságával kincsül rád maradt.
Belőle folynak léted nagy erői...
Őrállód ifjú katona: Petőfi.
1922

5. PÁPA

Szól, Pápa, még két iskolaharangod
négy századon át ébresztő szava?
Hangjára gyűltek egykor a diákok
s arcuktól fénylett a termek fala.

Kurucvér mind, s később is, bárha polgár,
tanár, vagy pap: Rákóczi híve lett,
kinek nevével mikor összeforrtál,
rád tört *Rabutin* s földig égetett.

Óh, mennyivel szebb lángok eredői
a vén padokból kikelt csillagok,
kiket a múzsák karja ringatott!

Ma két harangod: Jókai, Petőfi,
a képzőtársak, kikről a világ
csak így szól: a két pápai diák.

1932

6. GYŐR

A dunaparti Győr csupa egészség,
hajókra vár s indít vasutakat.
Utcája népes, friss. Itt a derék nép
hatszor áll munkát, míg egyszer mulat.

Multját tisztelve, készül a jövőre.
Az új székház s az ó püspöki vár:
bár szemközt áll is, egyként néz előre...
Kéz kézben, összetartó egy határ.

A török csak négy évig birtokolta,
jó Pálffy kardja kergette tova,
s a kontyos vissza nem vágott soha.

Napoleont is Győrbe vitte sorsa,
aki egy győztes éjre ide szállt,
de másnap elment és Győr talpra állt.

1929

7. SZEKSZÁRD

A szivesarcú házak közt mosolygva
egy obsitos áll: Hány, a vitéz.
Köti kalandját jókedvű csokorba,
tódítja dolgát s rá esküdni kész.

Szívünknek tetszik a torz e világa,
meg a remekbe készült ércalak,
ki mesterien gyujtja kedvre, lángra
énünket, mely terhektől roskatag.

Azaz nem Hány: Garay regél,
A *Kont* szerzője, Szekszárd nagy szülöttje
felejtkezik egy kis tereferén.

Az élet űzte, falka gond gyötörte,
de túl a gondon révbe' kikötött:
a szülőföldi trófeák között.

1927

8. KESZTHELY

Néz, néz a nagyvíz, néz Keszthely falára,
mint óriás szem, százszínű opál:
Balaton úr, a Tempevölgy királya
Helikonnak fényrózsákat dobál.

Vagy látja tán, hogy kedvelt városának
jön Júliája ép szemközt vele,
s hullámozó habja néki muzsikálgat,
kit egykor égis emelt dal heve.

A mezőn meg egy férfi szánt. Tanít.
Magával vitte, (csupa tetterő!)
Georgikonnak barna ifjait.

Jó Festetics György a szántóvető,
A magyar ugar nagy szerelmese.
Szép élte, szebb, mint a legszebb mese.
1930

9. SÜMEG

Testőr-poéta: Himfy. Dalszüretje
országgra szól. Az első könyvsiker.
A kor szavára kelt friss ütemekre
új olvasók serege fölfigyel.

Bókol felé a Kisfaludy-porta,
épp mostan lép be bűgos kapuján.
Száz rózsafa, Szegedy Róza bokra
fogadja égőn, mint száz ifju lány.

...S bent forradalom... Út a falióra,
bűg a kandalló... szól az agg rege...
perdül az Idő rokka-kereke.

Szentélyek nyílnak. Ébred Csipkerózsza
hosszú álmából a szent dáridóra:
magyar műzsáknak indul éneke.

1930

10. DUNAFÖLDVÁR

Rátkay László emlékének.

Földvár, te dunamenti magyar őrszem,
nagy mérközések hősi tethelye.
Egykor labanc tört falaidra bőszen,
de orron verte Bottyán érckezze.

Sok vérhulláson átszett fiadra,
míg sziklaválla vitt keresztet,
le-lecsapott a balsors zivatarja,
de nem bukott el, mert nem csüggedett.

Portád fölszépült, tája is teremjen...
Újrendű harcod új síkot mutat,
erőd a régi, új csupán a fegyver,

a művelődés, századfordulat —
Babérját egykor a kebledre szórta
a *Felhő Klári* költő-alkotója.

11. SZEGED

Sugárkévéket rak a dél asztagba,
piheg a Tisza, keble kiterül.
Piros-füzéres házak ereszalja
s a Dankó szobra halkan hegedül.

A Tiszaparton Gárdonyi pipázik,
szeme becézi a komoly vizet;
Attilát véli rajta, citeráit
hallgatja kusza regőseinek.

Tömörkény Pista gerendás szobában
Halbőr Jánosról írja eposzát,
parasztok s más urakról száz csodát.

A síkság lelke ég a napsugárban,
de győz a város lelkes kőfala.
Szeged győz és szebb lesz, mint valaha.
1928

12. EGER

A Bükkhegységbe' mint anyai ölbe'
épült fel egykor Eger kőfala;
Dobója lett a végek példalelke,
s hős egri nőkről zeng a hír szava.

Papok nagyságos tetteit regélik:
szobormű, templom, iskolafalak;
de nézd a szőlőhegy friss venyigéit,
azok is áldott kézre vallanak!

Testvér, az egri borban megtalálod
a tűz zamatját, mit rejt ez a föld,
melynek színére annyi vér ömölt.

S a barna rom is lop szemedbe lángot,
kövén ott látod mester Gárdonyit:
az egri csillagokról álmodik.

1929

13. DEBRECEN

Télvíz. Petőfi jár itt dideregve.
Csokonai ragad vándorbotot.
Üldöztetés, vád a cívis-szivekbe
önző keservet, zordságot lopott.

Győzelmes útján a Calvin hitelve
itt jó talajban gyökeret fogott;
a kálvinista Róma számkivetve
küzdött magában, bármikép fogyott.

Hanem a *schola nostra* víg diákja
kántálva búsul. Kedvét nem szegi
a harc, mely úgyis a jövőt csinálja.

S Fazekas, Hatvani, Diószeghi
vates-szavában új időkre ébred.
A Nagytemplomban Kossuth mond beszédet.
1928

14. SZOLNOK

Rohant a Zagyva a Tisza ölébe,
testvéresült két nyugtalan folyam.
A hírre nép jött, kész településre,
s fölépült Szolnok, nőtt rohamosan.

A jász-kún lélek, mely kigyúlt szemében,
korán jelezte itt a néperőt,
az alkotó polgárt, ki karra-ésszel
helytállott Isten és világ előtt.

Holdfényes parkban most Verseggy szobra
időz a tornyok, hidak távlatán,
az ujló falak diadalán —

s túlhan belát a véres századokba,
hol annyi érték s élet összeomlott,
hogy álljon őrszemül a bástya: Szolnok.
1934

15. SÁROSPATAK

A Bodrogsparti Athénnek ha járod
öreg utcáit, hegedős alak,
szívébe olvaszt a híres Patak,
hol a kövekből is lélek szívárog.

A nagy Zsuzsánna asszony jön elődbe,
kit az udvarfény hűse untatott,
míg fejedelmi fáklyát gyujthatott:
tudásnak, hitnek, hogy kapjon erőre.

Comeniustól Kövy Sándorig
száz elme gyűlt ki a Rákóczi-várban,
kiket kor, önkény meg nem tántorít.

S lett folytatásuk bátor ifjúságban,
kiknek nevéből fonhatsz koszorút:
Kazinczy, Fáy, Szemere, Kossuth.
1926

16. PÜSPÖKLADÁNY

Puszták madara, szállj föl, meg ne rettenj,
magasba fut a saspályák ive!

Igy szólt fölépült iskolád, amelyben
felújul kincsed: a küzdők hite.

Por, sár, homok, e bús alföldi végzet
lététől a kedv szárnya tán lohad —

S vajh nem születnének szebb ívelések,
hol szívdobogva jön s megy sok vonat!?

Püspökladány, nézd, mint száguldanak
a gőzcsodák. A páros vaserek
elmékbe is vágyat pezsdítenek.

Közöny kunyhói, vén vályogfalak
roppannak össze s ím, nyomukba tárul
szellős nagy ablak az új palotákrul!

1928

17. TISZAFÜRED

Napszállta. Filmet perget le a róna...
Bíborban ég a dorogmai rév,
hunok dandárja röppen ki alóla,
s lovas hadakkal népesül a tér.

Táborba Csákkal, a Szabolcs fiával
megy győzni-halni a honfoglaló.
Fordul a kép, most az utód: Oháttal
ekét s kapát hoz. Már békés lakó.

— Szerszámok, — így szól a történelem —
s a munkahősök nyertek győzedelmet
a tiszaszegte Kócsi-szigeten.

A józan ész szállást, hazát teremtett,
s forgatta kardját is, ha ezt kívánta
jobbágynak felséges királya.

1928

18. KISKÖRÖS

A Nap, diadalútját egyre írva,
reád zúditja izzó bíborát;
a lány arcának égőbb itt a pírja,
s fehérebben nyit az akácvirág.

Mégis, városkám, benned utca, ház, tér,
kincs, alkotás: mind háttérben sajog;
mert itt tagadhatatlan óriásként
az Ő alakja mindent beragyog.

Szeretjük arcod, Alföld Betlehemje,
jól tudjuk, néped készséggel adott
Petrovicséknak egykor kis lakot.

S feléd sugárzik hálánk tiszteletje,
szerelmed a lant méltán zengheti:
az első szobrot te adtad Neki.

1923

19. ABONY

(*Abonyi Lajos szobra előtt, 1934 május 7.*)

Mosolygó érc, a tavasz aranyába'
nyíljék ma szóra néma ajakad,
testvérek száza jött, szívét kitárta
az együttérző ritka hódolat.

Száz éve, hogy születél. Ünnepelnek:
virággal nép, dallal írósereg.
Koszorúval, beszéddel vall szerelmet
Pannóniában az emlékezet.

S kondúl szavad lélekjáró harangja:
„Abony, megvette egykor szívemet
két tornyod, engem is megihletett.

Fiad *harminckettőt* lelt bár Majlandba',
ő is a *kettőt* énekelte szebbnek,
mér földjelzőit boldog életemnek“.

20. ARANYOSMARÓT

Kisváros képe. Kastély, megyeháza,
karcsú torony Migazzi templomán;
festői nép jött a hetivásárra,
s megyegyűlésre a gróf négy lován.

Eljött sok földesúr is. Barna arcok.
Az ódon székház népes, eleven;
a Balogh János szava itt viharzott,
egykor lelkes szó, ma: történelem.

Az alvégen a Zsitva kanyarog,
papírhajómat viszi messze, messze...
Virágos partján kísérem gyalog.

Fent a temető s néma kőkeresztje,
egy drága sír, halk szellő-suhanás...
De kő, szél egy szót hord: „Feltámadás“.

1924

21. ÉRSEKÚJVÁR.

Itt ők tanyáztak: végbeli vitézek,
szívök oroszlán, vérök tűzfolyam.
Ha tetterre gyúltak, csak előre néztek,
szálltak, ahogy a fürgeteg rohan.

Végvári sasok, marcona leventék,
hoggy táncoltatták ők a törököt!
Hát a labancot, azt is úgy szerették!
S eltűnt a vár, de hírneve örök.

Friss hajnalokban, viharokban égneek
a tűnt villámok, lángok, ős színek...
Csak rongyok vesznek el, csak semmiségek.

Őrzik az erényt porladó szivek,
mint őszi tarló a holnap virágát...
Megéri Érsekújvár még világát.
1929.

22. POZSONY.

Az ősi pompa, a nyílt férfijellem
e városarcból ránk vetít-e még?

Az ó házakban (kortanuk is egyben)
történetünknek hírfáklyája ég.

A *Moriamur* vára sasszemekkel
esüng most is a Dunán, bár csonka rom.
A víz tükörfényében százezerszer
fürdött a város s egy márványszobor.

A nagy királyné márványszobra. S hol van?
Tán összetörték benne vad kezek
a lángész fényét, mely nem vétkezett!

A nagy királyné márványszobra! ... Holtan
éjente visszatér, ha süt a Hold:
ört áll a téren, melynek dísze volt.
1928.

23. KASSA.

Harangok nyelvén szólt a néma Kassa.
Az ércigékre felfülett a föld,
s mint tört kedélyek áldozati sarca:
a ritka hang-fény váltig tündökölt.

A harangszóra nappal s éjszakába'
a köd, mint vert eb, tova kullogott,
s a dóm tornyából sok ezer sugárka
kelt útra, melyre így elhivatott.

Egy asszony mozdult lent a kriptasírban,
s megfogta fia kardhordó kezét
és felcsókolta gyöngyöző szemét.

„Kelsz-é, fiam, szólt, én már annyit sírtam“.
„Anyám, a hajnal itt még nem aranylott,
de ím, húzatlan szólnak a harangok“.

1928.

24. EPERJES.

Karcsú halomról szemléled, Eperjes,
az udvarló hegy s völgyek tájait,
a Tárca folyó habjátékait,
s magad is szépülsz, mint boldog szerelmes.

Pedig multadban annyi harc viharja!
S arcod, mint a szépasszony-népeké:
küzdeldbe nem pusztult belé,
nyomait a gond rája nem iratta.

Virulsz-e most is? A szép úri házak,
mikben Kazinczy és Petőfi járt,
hódolnak-e, mondd, mondd, vagy ellenállnak!

Caraffát te túlélted, a betyárt,
átjutsz a mán is, szép szerelmesünk.
Egy kis türelmet, holnap ott leszünk.
1929.

25. KÖRMÖCBÁNYA.

Búg a Katalin-templom orgonája,
a mohövezte várfal omladoz.
A völgyben ifjú csermely lázadoz,
s fön imblyog a Thurzók, Fuggerek árnya.

Hegyed gyomrába néznek ők sováran,
Körmöc, aranyad kellett önekik!
És megrabolva kincses kebleid,
eltűntek ők is az örök homályban.

S te állsz ma is, emlékek városa,
s bánatarcod bár egyre zordonabb,
hiszed, mint én, kiküzdöd sorsodat.

Csak el ne csüggedj! A győzők sora,
kiket az Idő méhe most nevel
már síkra lép az új Thökölyvel!
1925.

26. LÉVA.

Konkoly-Thege Gyulának.

Várromja rám néz. Elkísér azóta,
hogy a foglyául estem, mint diák,
a szép városban, hol sok volt a rózsa,
s *Rózákkal* jártuk a Kálváriát.

A Rom szelíden nézte életünket,
szeánszaira gyakran meghívott,
mesélt csatákról, mik régen elültek,
amikor földje *hősi vért* ivott.

Igy lettem ifjan fegyverhordozója,
s addig figyeltem ajkain a szóra:
megszületett az első nóta — Róla.

Sodorhat a sors, ahová akar,
szívem azóta álmokat takar,
s nagy Léva képét, mely hű és magyar.
1924.

27. SELMECBÁNYA.

Lajos királyunk bányavárosába
baj nélkül, hogy megszállott egy csapat,
szólt a vezér: „Nagy ünnep ez a nap,
jöttünk’ hirdesse harangok zugása!”

Halotti csend. A cézári parancsra
torony, harangláb bölcsen hallgatott,
csak a *Leányvár* romján szót adott
Rössel Borbála kis lélekharangja.

„Hát gúnyolódtok, tör ki a vezér,
lélekharangot húztok, hódolók!
Akasztófára a harangozót!”

„Uram, a tettes — szól egy agg hevér —
rég holt leány, rút tréfát űz veled
a lelke s azt föl te se kötheted!”
1931.

28. NYITRA.

Egy férfi nyugszik itt a temetőben,
századparancsnok, honvédkatona.
A világharc után haza menőben
rab lett hazája, védett otthona.

Szülőföldjét ki oly szívből szerette,
nem hagyta el. Azt mondta: „Maradok“.
S az új uraknak kedvét nem keresve,
végezte dolgát. Küzdött, hallgatott.

Soká nem tarthat, vélte, a gyalázat,
mely félrelökte az emberjogot,
s a mások jussán megosztzkodott.

Tűrt, tűrt. S őt vitte sírba a galád had.
De őrt áll lelke, mint a Zobor-alja,
hívó parancsra vár, egy szóra: Rajta!
1932.

29. KOLOZSVÁR.

Kincses Kolozsvár, rólad álmodozva
ezerszer látlak ifjan, boldogan.
Időd, teremő éved fut, rohan,
kiáltod: Unió s fény hull arcodra.

Budára indul nagy fiad királynak,
a Fadrusz érce megelevenül:
magyar lobogók selyme leng, feszül,
Cenk csúcsáig tör hangja a vivátnak.

S te rabigába görnyedsz, városom,
ez a valóság. Összetörve végkép,
tán meg sem érted álmod tündeképét!

Tegnap: szavadra kigyúlt völgy, orom,
ma: titkon a szívek... pár millió...
De holnap újra hangzik: Unió!
1930.

30. SEGESVÁR.

Lent a Küküllő vize harsonázik,
fedett lépcső visz a Várhegyre fel,
mely dómját tárja ki, vén palotáit,
évszázak művét: göggel, mereven.

A szász, kit itten a *hun* telepített,
kövének ma is még szívós ura;
munkás kezekbe jutva, ime szép lett
a rómaiak kis Stenaruma.

Hírét világgá még se vitte vára:
a közös sírban egy halott, ki él,
s uralkodik a milliók szívéen —

És fejedelmi dala hallatára:
a hegyet, síkot aranytrombiták
szabadságdallos hangja zengi át.

1923.

31. VERSEC.

Herczeg Ferencnek.

Bánáti város, ősjogon magyar,
lakói ma is Hoffer-fajta svábok,
nagy tetterre kész had, egy se kér tanácsot,
fegyvert csupán, mert bukni nem akar.

Jól tudják: sorsuk a miénkkel egy;
ott a magyarral elveszett a Bánát,
az éhfarkas nem vár, kitátja száját.
A harc komoly, élet-halálra megy.

Versec rabságba hullva se pihen meg.
Az a kitartás, germán-szorgalom,
gazságot is felőröl. Jó malom.

S a Gyuri dobja is előkerülhet,
tram, tram, még szóhoz jut a tett, a vas,
még futni fog a *Fekete lovas*.

1926.

32. FIUME.

Koronánk gyöngye, Adria leánya,
virágot hoztam, hűtlen kedvesem!
Nézd: árvalányhaj, a puszták virága,
Terzatto köve ilyet nem terem.

Fogadd el, édes, most oly pusztá kebled,
magad is árva, mint bús lovagod,
aki aranyat, pénzt, szívet, szerelmet,
mindent, mi tellet, néked odadott.

A kocka fordult, rom lett a vagyonból;
de mégsem ő sír: sír a Quarneró.
Lovagod férfi, csak haragja tombol,

~~hogy jött egy rút harc, kapzsi dáridó,
s szíved oly könnyen elragadhaták.~~

— Itt mind a ketten vesztettünk csatát.

1929.

A VÁROSOK VÁROSA

A. VÁROSI MÚZEUM

1. BUDAPEST.

Aquincum-anyád: cézárok leánya,
övé arcéled, higgadt jellemed.
Atyád: Lebédia lovas turánja,
kinél urabbat nem szült Napkelet.

Élted: világok örök ütközése.
Ősnapkelet vérével itt vegyül
a Nyugat lelke. Kettős lüktetése
új éltet ad, s nyomán új fény derül.

A rendületlen hit készíti formád,
acélkereted, betonalapod...
Magyar tudósok, munkás alakok:

az eszmét, márványkövet egyre hordják.
A *húnok harca* ma se szünetel,
vérünkben van, a hunnak győzni kell.
1916.

2. A VÁROSOK VÁROSA.

Szívből szeretlek, városóriásom,
kit nekünk drágagyöngyül Ég adott!
Állj, tündökölj a sikon, sziklaszálon,
míg képedet dajkálja folyamod.

Való visszája bár, mit tükre ringat:
torony, vár... lent is fölfelé mutat.
Hét kapcsa int példázó hídjaidnak:
El ne szakítson semmi fordulat!

Párizs bulváriját s a *Louvre*-t kínálja,
Berlin szédítő nagy arányait,
ó kincsét London, a ködök királya.

Veled, növesszd csak nagyra szárnyaid,
egyben Párizs, London se versenyezhet...
Melyiknek képe szebb, mint Budapestnek!
1932.

3. A CSÁSZÁRFÜRDŐ KERTJÉBEN.

Tavaszi napfény ódon hangulattal
vegyül el sétaútjai felett.
Egy-egy fantómot szinte diadallal
állít elémbé az emlékezet.

Itt dédanyáink jártak. Szép leányok
a Biedermaier-álmok idején.
Szemök lesütve, szívök messze vágyott,
kezőkben nyitott Jósika-regény.

Egy-két platánfa, mely megnőtt azóta,
jól látta még az arszlán-lovagot,
ki nagy-diszkréten emelt kalapot.

Mert úgy kezdődött, régi ez a nóta,
a lány elejtett könyvet, legyezőt,
felvette Ő, és üdvözölte Őt.
1932.

4. A JÓZSEFTÉRI PARKBAN.

Holdtöltekor a Józseftéri parkban
mozdul a Nádor szobra hallgatag.
Az érc tornáját a holdsugarakban
elnézik ittas szemmel fák, falak.

Étherszerűvé finomult alakja
a háztömböknek már fölötte áll.
Csak pompa, dísz a Hold ezüstje rajta,
gyöngy ül szemében, láng a homlokán.

A nagy Szépítőmester kék szeméből
hite, szerelme ömlik városára,
mely tíz hegyen s egy rónaságon épült.

S hogy látja: szépül Rákos új határa,
Buda száz tornya, utca, kert, folyam:
szoborrá mered újra boldogan.
1932.

5. PETŐFI SZOBRA.

Éj van. Szél rázza kint az utcalámpát,
tajtékot szór a Duna, hab üvölt.
Az Eskütéren ölmos arcot ölt
a táj s megadva várja pusztulását.

Az égzengésbe szól Petőfi ajka,
szobordalával vágat a vihar:
„Feltámadásra, talpra, rab magyar,
szabadságod az Isten akaratja!”

Nap arca nevet a földön, folyamban,
ibolya kékje a habok felett,
a dunaparton jár a kikelet.

S az ő szobrára zengő dithirambbal
vadrózsák árja hullong csendesen,
s egy lángbetűkbe forrt szó: *Szerelem*.
1932.

6. A LÁNC-HÍD.

Virrad, dübörgi Pest orkeszter-ajka.
Ébred a híd s lát eleven csudát,
majd délben új képet: a Nap mosdatja
aranylevében a tornyos Budát.

A híd íve, karcsú keretet kapva,
átöleli merészen a Dunát.
Formáiból egy nagykor hangulatja
csendíti meg próféta-himnuszát:

— A Legnagyobbak vagyok remeke,
eszményeinek élő foglalatja.
Lánckarjaimba lüktet akaratja,

két partot összefogó szelleme.
Vak is láthatja: acéltestemen
a Fény bigája vágat győztesen.
1931.

7. GELLÉRTHEGYEN.

Lilába játszó lenge köd. Alatta
ívelő tornyok, utcavonalak;
a fölcsillámló kék folyamszalag
keblén a Margitsziget zöld smaragdja.

Káprázatos kép. Lelkek büszkesége,
ész, szív nevezte nevén: Budapest.
A föld legszebbje, párját ne keresd,
hit volt alapja, hős vér hullt kövére.

Királyi várát Béla építette.
S midőn Hunyadi Mátyás ott lakott,
előtte Bécs is emelt kalapot.

A török szállta meg, de visszavette:
jó Petneházy, nagy Lothringeni —
Osztrák kezéből honvéd Görgey.
1932.

8. BUDA.

Előtte gyöngyöt szór a Duna habja,
mögötte a hegyívek távola.
A város, mely az utast elragadja,
nagy múlt tanuja, jövő záloga.

Mátyás király és Nagy Lajos varázsa
lobban föl egy-egy utcán, ó falon.
De olykor este elborul a bástya...
Félhold felette... Törökuralom...

Emlék a félhold s a müezzín-ének.
A gyász lejárt, a bölcs harcos feled.
Az új kövekből új dalt hall a lélek:

„Turánok népe, fogj testvérkezet,
keletre harsan a sors riadója:
Dunád Európa legnagyobb folyója!”

1930.

9. ÓBUDA.

Bérház-kaszárnya, malmok, törpe házak,
sikátorok közt csengő villamos...
Kéménykirályok dölőfösen pipáznak,
s a kocsmacégér árván ringadoz.

Túlhan Aquincum, Róma köhalottja,
átnéz a síkra topolyfák sora;
kristályhabját egypár erecske ontja,
s izzik a tájon alkony bíbora.

Hat óra. Gyarak kürtje bűg a csendbe'
s Buda, királynék hajdani szerelme,
a vén Hármashegy árnyán megremeg.

A földnek mintha kebele zihálna,
hisz ott látszik az égő napsugárba'
Árpád, kinek itt sírja elveszett.
1926.

10. A KORONÁZÓ TEMPLOMBAN.

Nagyboldogasszony, keblén templomodnak,
im, kulcsolódnak ifjú s agg kezek!
Zarándok szittyák gyertyáin lobognak
bolygó remények, tört üdvözletek.

Szent István népe négy felé zavarva,
jég verte földjét, véres zivatar.
Egész Európa jött rá. Azt akarta,
megcsonkult földjén vesszen a magyar.

E falak közt évszázadok zenéje
hangzik fel olykor. Hallod hangjait?
A török s német dal foszlányait?

Ügyünkben akkor te szóltál az égbe',
Patróna! Emeld föl most is szavad,
magyarjaidnak veszni nem szabad.
1932.

11. RÓZSADOMBON.

Május mester, jöjj fel a Rózsadombra,
az újuló életnek nézz szemébe!
Öltöztess fákat, cserjéket fehérbe,
s a villasorba, kertbe törj dalolva!

Hallod-e, hogy bűg a város dorombja?
Némuljon el únt és poros zenéje!
Ahol madárszó születik a légbe',
barack virága csábít mámorokba.

Csobog, csacsog a színek folyama,
valaki jön. Száz rózsza megy elébe.
Egy vándort hoz a Tavasz csónaka.

Fehér turbánja, piros arca éle
megvillan a kék erdők hátterébe'...
Kelet rózsáit hozza Gül Baba.

1932.

12. ZUGLIGETBEN.

Virágcsokorral várt reánk a hársfa,
a Zugliget: mint hangversenysterem,
kakuk, rigó nótánkat fuvolázta,
s a közönség mi voltunk, kedvesem.

Farsangi bálok szilaj áldomása
kacagott végig a zöld hegyeken,
s te is feladtad végre-valahára
szigorú elved s lángoltál velem.

Szeptember vége. Árnykép lengedez.
Magam ülök már néző, nem vigasztal
a színpad gongja, mely drámát jelez.

Fakó Jánoshegy, zúgó lomb. Panaszdal
nem ejt kétségbe, élem a nyarat:
szívdobbanásod, hölgyem, itt maradt.
1923.

13. BUDAFOKON.

Hegyeid arca, dús szőlőgerezdje
hétvégi útra lelkeket kapat.
A zöldbe járó kövi pestiekre,
mint Mekka üdve, mosolyog falad.

A ruhatárba a gondot, keservet!
Kiáltja vígan a szomjas ajak.
Bor mellett Nőé apánk se kesergett,
Győzzön hát elve, hogyha ránk maradt!

Szivárványfényű kristályserlegek
fölémeltetve, összecsengenek.
Bor gyöngye kél, gondúzó nóta szárnyal.

Nevet az est, a csillag éjszakája,
zeng a fű, fa, s a habok torlaszában
egy dalkirály, a Duna orgonája.
1928.

14. LEVÉL HOLLANDIÁBÓL.
(1920-ban).

Anyuskám, be jó itt, Hollandiába',
van minden házban liszt, fehér kenyér,
az utcákon nem állnak sort tejér',
s boltos a cukrot jegy nélkül kínálja.

A kakaónak olcsó itt az ára,
s csokoládéval ember vígan él.
Vígabban is, tán az én kedvemér'...
Anyuskám, be jó itt, Hollandiába'!

Boldog is volnék, csakhogyminden este,
mikor szobámban egyedül vagyok,
lelkem hozzátok röppen Budapestre.

Sötét utcáin pár fénygömb sajog,
ti bent ültök a nagy asztal körül,
és senki se szól, senki sem örül.

ÚJ VIRÁGREGÉK

OF VINCENNES

1. A GYÖNGYVIRAGHOZ.

Sietsz a várva várt nagy ébredésre,
fülledt avarból szárad felszökik.
Szemek, sugarak testvérölelése
s a vágy melege nagyra növelik.

Mikor kipattansz a teremő szóra,
az erdőaljbán vár a kikelet,
s fehér ruhádra, e lánylobogóra:
csókot dobálnak a kamasz szelek.

Sejtik a lurkók, mit én is tudok,
köröskörül a tájon, kék hegyen
most lép jogába ép a szerelem.

Megnyilik sok bezárt szív és burok,
kis gyöngyvirággá finomul a hó
s még titkosabb lesz a nyilvánvaló.

1932.

2. VIRÁGOT SZÜLT AZ ALMAFA

Ezek a hősikor ősztön-napjai,
sejtekben tombol még a vágyak ezre,
de nő a nappal és melegszik egyre...
Fölzsongnak a rügy bölcsődalai:

virágot szült tegnap az almafa.
Örömben ég, folytatódik a vérség,
boldogságával remekel a szép kép,
nyeli a szem, övé a tárlata.

Kincset forraszt a nyár, gyümölcse érik,
terített ágak hívnak lakomára.
Ujabb tájkép, ezt a szedők dicsérik.

Levélhullás; lombszínek záporába'
halk zizegése vígan énekel.
Ezt én dicsérem, így én menjek el!
1937.

3. HARANGVIRÁG.

A dél hágóján ül a Nap golyója,
s tüzén melegszik a tölgyrengeteg,
a sok tisztás, a nászdalos rigó, a
harangvirág, mely álomszót rebeg.

Sejtelmek, rímek gyermekkongatója,
csak dalnok érti lázas zengzeted,
mely a fénytávírókon elosztódva,
gyújt az erdőkbe gerjedelmeket.

Csak költő hallja, hogy élted regénye,
harangütése szól. Melódiák
szűz italából habzsol a világ.

S az erdők fája, népe, dalcselédje
kart karba fűzve, fesztelen rohan,
mint szerelemtől megáradt folyam.
1934.

4. VADRÓZSA.

Gondoljon rám, ha vadrózsát talál,
ő volt az első, jól emlékezem,
ki a tavaszok nyalka vadonán
megszúrta egy vallomáskor kezem.

A domb szülöttje: hajnalok huga
a regekorból, itt-maradt pogány;
virágnyelven papolja: „Nézd, csuda,
az árokpart is termő tartomány!”

S nem áll-e ellen a csipkebokor,
mikor szirmát, szeretetét kitarja.
bár öldösi az aszály, úti por!

Fiatalsága, színharmóniája
ifjú dalt lop szépasszonyi szívébe,
mit én leheltem egy tavaszi égre.
1923.

5. ZÚG A FENYŐFA.

Ki tett árbócul engem bérctetőkre,
útmutatónak a mélységbe, le?

Ki mondta: légy a szakadékok őre,
zöldelj, ha jön a tél szemesztere?

Vérző tagokkal álljak ki a kőre,
viaskodásra szánt a sors keze?

A hófuvásban én kapjak erőre
a széltrösztök kisdéd játékszere?

Igy zúgtam, s ekkor jött egy nyári reggel,
mosolygott rám és szólt: Erős titán,
te is csüggedsz a sorskomédián!

S fejemre Nap sütött, sugárkezekkel
cirógatott meg egy kis napmeleg,
mint anyakéz a sebzett gyermeket.
1937.

6. KATÁNG.

A csillagszemű kék katáng merészen
bárhol kitűzi kuruc zászlaját;
útmenti árkon, kőkupac tövében
küzd és kivívja léte igazát.

Nyár vége már s még ifjú tűz szemében —
A társak közt ő bírja legtovább.
E szívós csöppnyi virágé az érdem,
hogy bízva nézem az ősz ugarát.

Virág, ki nem félsz az útmenti portól,
a csőcseléktől, mely le-letarol;
a kis békáktól, kik a mocsarakból

nyelvöket öltik rád balgatagon:
Takaros mezben intsz a tar vidéken,
örök küzdőknek örök példaképen!
1922.

7. ERIKA.

A Lomnic alján nagy erika-tábla
opálbajátszó foltja rám derül.
Váratlan szépség hull szemem tavába,
gyászéjszakámba holdsugár vegyül.

Egy rég elment lányszív emléke csendül
ki a virágöv nászából felém.
Tölcsért formálok, hangfogót fülembül,
üzenetét, óh, hadd fogjam fel én!

Kegyeltje voltál egykor, erikám,
láttam, megcsókolt téged és ölében
tartott. Jöttödre játszi lett, vidám.

Oly messze él már, fönt, a hűvös égben;
kő lett azóta szívem árvasága
s merőn az égre néz csak, mint a Tátra.
1912.

6. A PÜNKÖSDI RÓZSAHOZ.

A tűz parazsa, hit vigasztalása
piroslik benned. Égi jelírás,
milyet Urunk irat az éjszakába
a szenvedőknek, kikre ő vigyáz.

Pünkösdi fáklya, napgyújtotta rózsza,
tartós meleget ad-e már szined?
A kifosztottak, rokkantak adósa
az ég és föld, de egyik se fizet!

Lábadozó falvakban, puszta völgyben:
töltsd meg színültig a kiskerteket,
öleld magadhoz a leverteket!

Siralomházban ül mind. Elgyötörten
az elviharzott harcok katonája:
tüzes nyelvekre vár, pünkösdi lángra.
1919.

9. CIKLÁMEN.

A fehér Alpok kis tündérleánya,
ciklámen lakja Sopron tájait,
s a Kecsepatak, a Lövér dalárja,
reá köszönti vallomásait.

Pogány fohászok. A nimfák korába'
Pán sípja zengte és ő hagyta itt,
a nagy udvarló, s akkor mámorába'
el is feledte kecskelábait.

Hajnaltól estig s újra reggelig
visszhangozik a patak Pán-dala.
A szikla irigy, rá se hederít,

de hallja fűszál, cserje, csipkefa:
csókpárok hangja mint hull, egyre hull,
s a ciklámen lányarca lángra gyul.

1922.

10. BOGÁNC.S.

Novemberi napfény, s a dunamente
májust mímelve, álpompába ful.
Hiszékeny arccal és gyanútlanul
nevet föl a víz a napüzenetre.

A parton őrház gubbaszt dideregve,
a szél, a sunyi rázza fönt s alul.
Tört ablakában üvöltöz vadul,
csak egy bogáncs bókol falának egyre.

Csapzott hajával még vigan piroslík
a ványadó napon. Mint hős ciráda
bukkant föl, hol már a föld híme foszlik.

Nincs már itt nóta, lomb se. Ősz cigánya,
bűnös vagy, felidézted a nyarat,
melyből sokunknak ennyi se maradt.
1919.

11. A JUNGFRAU SZÍVE.

A hótakarta Jungfrau-csúcsra vitt fel
az észalkotta fogaskerekű.
Merész útjára léptem árva hittel,
meggyógyít-e a havasi derű!

Fenyők tüntén jött a sziklák kopárja,
és rám vakító árral tört a hó.
Csalódtam benned is, fenség határa,
havad megdermeszt, csak kápráztató!

De a ruhátlan köszírtek tövében,
már jóval előbb is szívembe nézett
pár égő rózsapír és megigézett.

Kietlen nagyságok környezetében
havasi rózsa, te lángok arája,
a Jungfrau szíve vagy, nemcsak csodája!
1928.

12. NOVEMBERI RÓZSÁK.

Piros szemökben égett még a nyár
túze, mosolya s nagyvigan daloltak.
Mind látta, aki a Szigetre jár,
egymás keblére mily hévvel hajoltak!

Mindszentek napján, egy dérvette reggel
a Nap fölbukkant messze sík felett.
Zúgtak a tar fák, hulló levelekkel
ösvény, domb alja eltemetkezett.

A tünő rózsák e késő szerelme
egy-egy szívecskét, ej-haj, megkapott,
s megállt láttukra egy-két sorscsapott!

Tán a tavaszon járt esze merengve,
tán egy elhangzott nagy üzeneten:
Örök az Isten és a szerelem.

1927.

13. JEGENYEFÁNK.

A dél ciprussa: álmok gályarabja,
jegenyefánk eleven, víg, deli:
a tájjal érez, lelket ad neki,
s hangot, zenét, ha lombját szél kavarja.

A lanka sík ölébe csalogatja,
ő szót fogad, s mig utait szegi,
dalia-sora kecsesbé teszi,
magasból nézve: művész rajzolatja.

Klímánk remeke vagy, sudáralak,
törzsed cédrusfa, fölfelé ível,
hogy szembenézz a lég szörnyűivel.

Ez a bátorság példás, elragad...
Gyermekkoromnak áldom idejét,
mely köztetek múlt, szálfá jegenyék!

1937.

14. KÖSZÖNTLEK, HÁRS...

Köszöntlek, hárs, te annyi szélbetyárral
folytatsz emberfölötti harc-tusát,
hogy tündökölj a hajnali határban,
papként rád öltve arany-kazulát.

Rákóczi pihent meg egykor alattad,
trenséni harcról hozta a sebet,
s te lomházadba vontad, eltakartad,
s ma megkoronáz az emlékezet.

Új ciklonok törtek elvett falunkra,
kurucfa, rád is, ám te állsz elébe,
nem félsz, ha a pokol is rád zuhanna!

Az új labanc: az ördögök cselédje,
de Isten a szív, ha dobban, ha lázad,
s neked szíved van, te véded hazádat.
1934.

15. ORGONÁFA.

Falusi porták elmaradhatatlan
virágos bokra, kapjon fel dalom!
Elillant rég az ifjúkori dallam,
kottára téve, már csak sóhajom.

Szemem lilában szebbet sohse látott,
mint mikor fürtöd kitárult buján.
Csodáltak a parasztok, kiskirályok,
hát még a lányok ünnepdélután!

Májusban most is kiújul szerelmem,
s a gúny szenvelgő hangja cserbehagy:
gyermekkorom első gyönyöre vagy.

Csodállak újra, hosszan, önfeledten.
Pár rím ajkamra lopja hangjait
s dalolni kezd a fű, a fa, csalit.
1934.

16. TÖLGYFA.

Egy kis fiú agg tölgyfa sátorába
húzódva, nézte törzsök derekát,
s hallgatta, mint zúg a lomb csattogása,
a Fénykirálynak adott szerenád.

Kétszáz esztendő zajlott le fölötte,
s a fa kora még alig ért delet...
A kis tudós szólt: „De világrajötte
nagyobb, mint az embersors, nem lehet!”

Később, mint férfi vetődött alája,
öt évtizednek hordta csak nyomát,
de bajnak százszor annyi ostorát.

S a tölgy, bár őt is sok vihar cibálta,
Istenhozott, mormolja, s így rebeg:
„Hogy elfáradtál!... Ül le, jó öreg!”
1932.

17. AKÁCFA.

Május papnője hófehér talárba'
s illatfelhőben mond áldozatot;
fűzérein dalos méhecske szája
zeng a pusztáknak békeszózatot.

A sivatagföld nyugtalan homokja
ül gyökéren, alázattal tele.
Az Alföld néhai futóbolondja
nem ellene küzd már, hanem vele.

A tanya népe merő áhitat,
ha eggyé szórja őket a vasárnap.
Urrá lesz rajt' (a sátorlomb alatt)

a csend örvénye, a nomád varázslat,
a távolban versengő furulyák,
az égen úszó gálya-délibáb.

1937.

18. KEVÉSSZAVÚ NÉP HALLGATAG VIRÁGA...

Kevésszavú nép hallgató virága,
a csodaszarvas verte nyomokon:
igyekszem hozzád, a homoki tájra,
hozzád, szép árvalányhaj, rokonom!

Tündérlány vagy te, patyolat-ruhádba
a ragyás szíken, holt sivatagon;
csokorba kötve: ifjak trófeája,
lenget a szél a pörge kalapon.

S ha kél hódító útra a legény,
te vagy a kócsagtolla, hófehéren,
gyémántforgó nélkül is, a fején!

Sóhajtás vagy a nóta szövegében,
magyar vallás a cserkészkalpagon,
szívbuzdulásra örök alkalom.

1930.

19. A NÁDOR PLATÁNJA A SZIGETEN.

Dél jövevénye, karcsú indigéna,
előkelőség vagy a Szigeten,
a Nagy-Budapest városivadéka
eljár csodásra s épül kincseden.

Sátrad ormára a Nap diadémja
mint drágakőre omlik színesen.
Boltíved alatt árnyak foszladéka
csábít hűsödbe s enyhít szívesen.

Ősz aranyában ég tobzódva lombod.
Színek pezsgőjét míg fogyasztja ajkad,
hántott törzsedre ülnek barna foltok.

Ereje duzzad izmos ágaidnak,
s ahogy száll egy-egy pompa-leveled,
csak magyaráz az ősz itt, nem temet.
1931.

20. RÉT SZÁZSZORSZÉPE...

Csipkés ruhádat, helyre hajadon,
nem szabta divat, párizsi szabó.
Kacag az élet kedve ajkadon,
hóvillanásod is vigasztaló.

Ölel, füröszt a rétek tengere,
viszonzásul te fénnyel itatod.
Gyöngyszem gyanánt szórt el az Úr keze
itt lent, mint fönt az esti csillagot.

Csöppséged a Teremtés égi titka,
az pártád íve, csipkekörzete,
aranyfészked finom ötvözete.

Oh, százszorszép, a smaragd-pázsitokba'
szállásod járja nép, hívő, eretnek,
tudós, költő, de mind beléd szeretnek.
1934.

21. PIROS GYŰSZŰVIRÁG.

Gyűszűvirág, mérgek bíboredénye,
gyönyörre csábítsz annyi szép szemet;
rád száll a dongó, maga is, a méhe,
de ők mézed veszik s nem mérgedet.

Ég rendelése, hogy delnő-ruhába,
parkok bálján légy szépek szépe te,
s vizsgálja elmék, bölcsek tudománya:
nedved, mely gyilkol, vajh, nem gyógyszer-e?

Mert hát, virágom, furcsa ez az élet,
nem tudhatjuk, mi jó itt, mi igaz!
Ami ma gyászos, holnap tán vigasz.

Ma üdv a méz, holnap a cifra méreg,
ma még erény: szeretni minden embert —
S holnap? A hősök hőse, aki megvert.
1937.

22. EGY FA EMLÉKKÖNYVÉBE.

A szélviharban izmaid csodálom,
a szárazságban megadásodat;
szemed gyémántját a harmatos ágon,
nyugtod', ha jön a fejszés alkonyat.

Ha egymagad, ha erdön állasz, érzem
rajongó vágyad', lüktetésedet,
mámorívásodat a rügyezésben,
mikor a tavasz jegyet vált veled.

Kenyerestársam a létküzdelembé',
csorog az együttérzés árja benned,
a Föld szépsége, meg a Nap szerelme!

Tudsz feljajdulni dúltán a szeleknek,
derülni, mikor nyár özöne hull,
s elégni, ha a fázó rád szorul.

1932.

TARTALOM

Tátrai szonettek:

1. Éj a Tátrán	5
2. A hegy halhatatlansága	6
3. Hódolat	7
4. A tengerszem	8
5. Viharszonáta	9

A cenki hársfasorban	10
Rákóczi	11
Pázmány Péter	12
Arany János	13
Kazinczy	14
Bacsányi	15
Homeros	16
Petrarca	17
Horatius	18
Horatiushoz	19
Goethe	20
Weimárban	21
Lenau	22
A kölni dóm előtt ..	23
Kufstein	24
Szentföldön	25
Arva Júlia	26
Fohász 1919 végén ..	27
Viselt ruhádban	28
Vándormadár... ..	29
Törvény előtt... ..	30
Egy váromon	31
Voltál-e férfi?... ..	32
A vak	33
Királyi csipke	34
Egy szív viharja zúg ..	35
Hangos világ	36

Magyar városok:

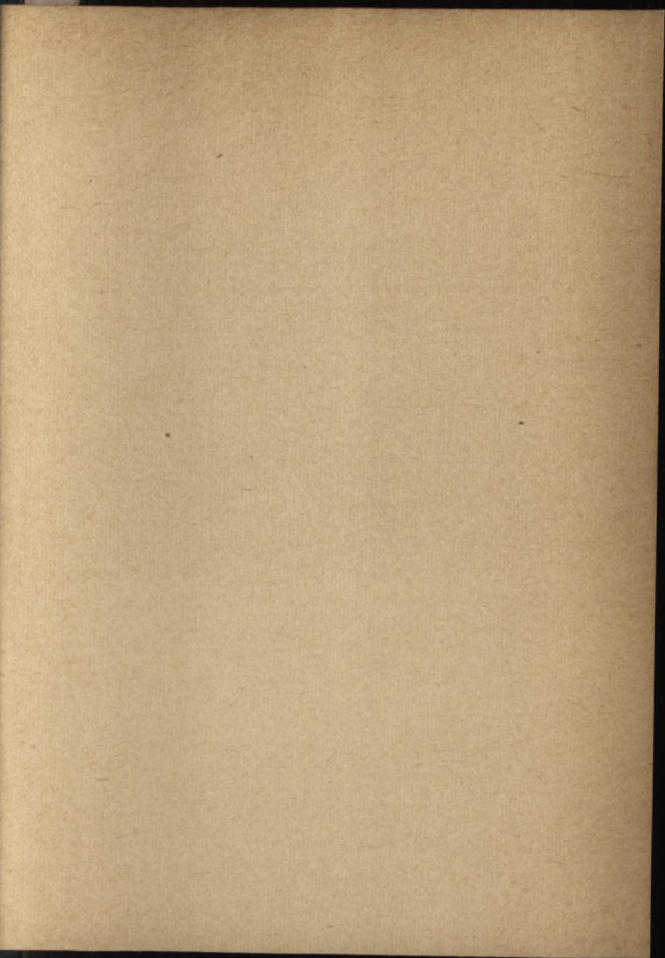
1. Székesfejérvár ..	39
2. Esztergom	40
3. Veszprém	41
4. Sopron	42
5. Pápa	43
6. Győr	44
7. Szekszárd	45
8. Keszthely	46
9. Sümeg	47
10. Dunaföldvár	48
11. Szeged	49
12. Eger	50
13. Debrecen	51
14. Szolnok	52
15. Sárospatak	53
16. Püspökladány	54
17. Tiszafüred	55
18. Kiskőrös	56
19. Abony	57
20. Aranyosmarót ..	58
21. Érsekújvár	59
22. Pozsony	60
23. Kassa	61
24. Eperjes	62
25. Körmöcbánya	63
26. Léva	64
27. Selmecbánya	65
28. Nyitra	66
29. Kolozsvár	67
30. Segesvár	68
31. Versec	69
32. Fiume	70

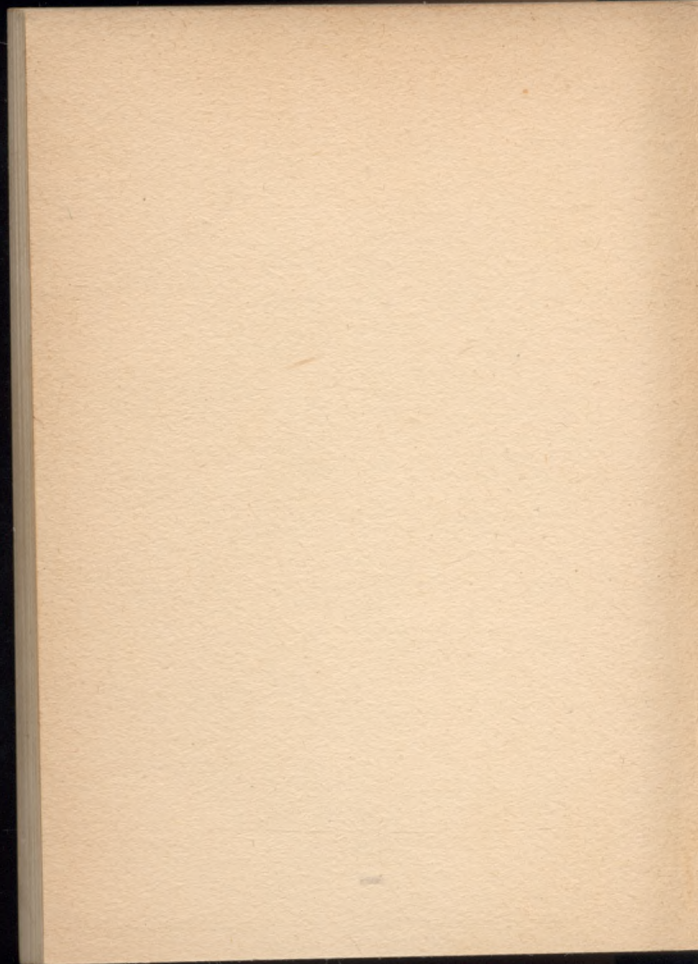
A városok városa:

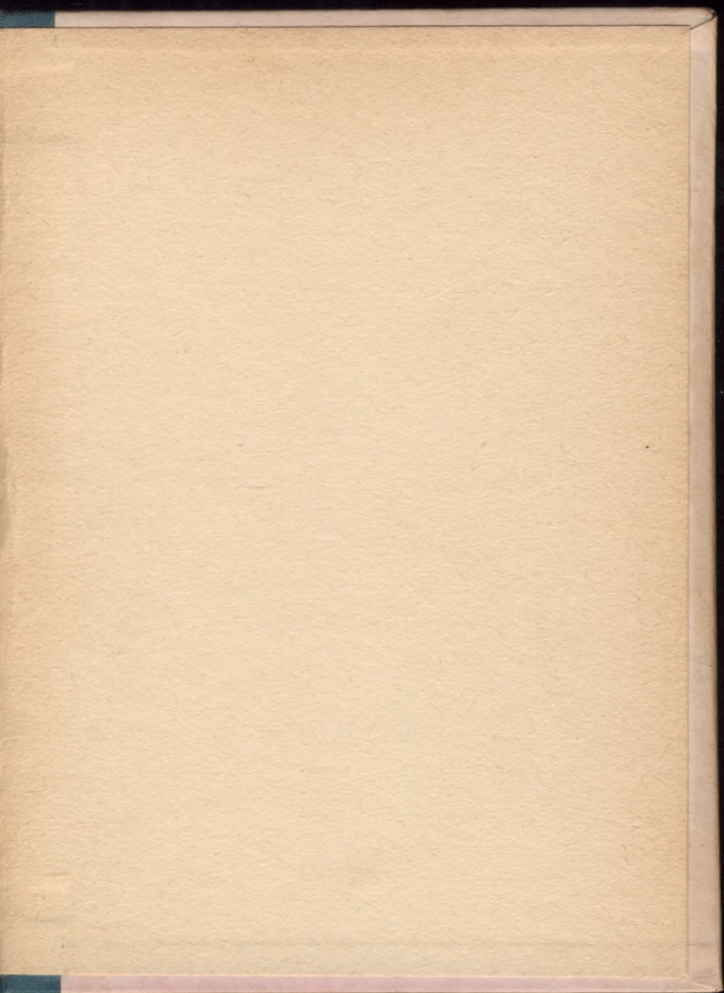
1. Budapest	73
2. A városok városa	74

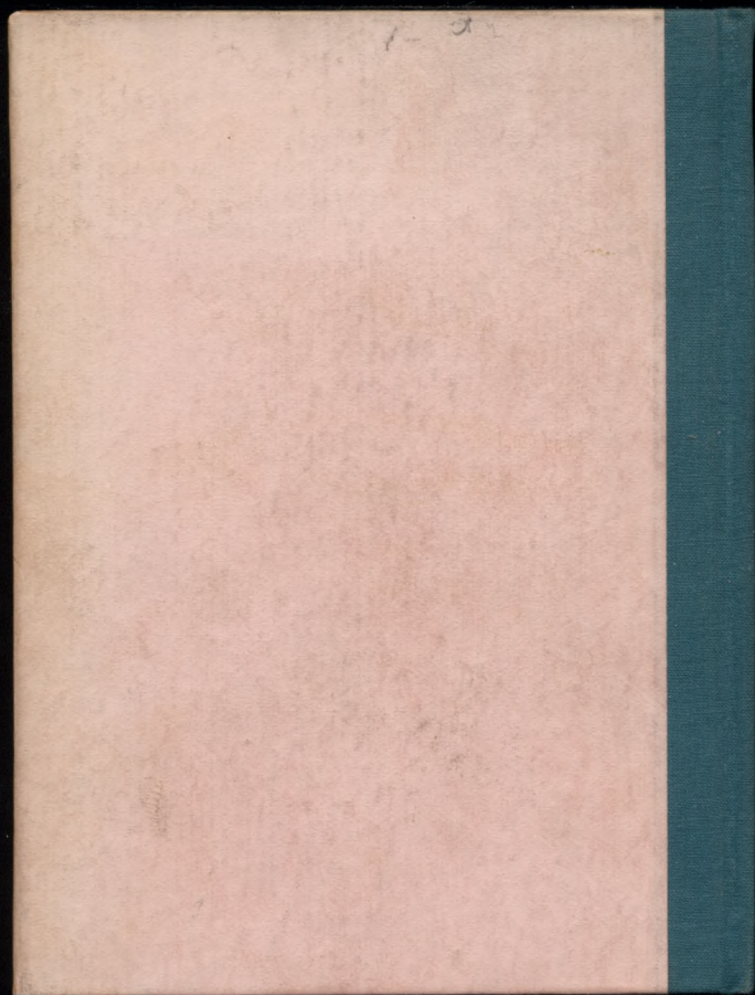
3. A császárfürdő kertjében	75	5. Zúg a fenyőfa ..	93
4. A József-téri park- ban	76	6. Katáng	94
5. Petőfi szobra	77	7. Erika	95
6. A Lánchíd	78	8. A pünkösdi ró- zsához	96
7. Gellérthegy	79	9. Ciklámen	97
8. Buda	80	10. Bogáncs	98
9. Óbuda	81	11. A Jungfrau szíve	99
10. A koronázó templomban	82	12. Novemberi rózsák	100
11. Rózsadombon	83	13. Jegenyefánk	101
12. Zugligetben	84	14. Köszöntlek, hárs	102
13. Budafokon	85	15. Orgonafa	103
14. Levél Hollandiából	86	16. Tölgyfa	104
		17. Akácfa	105
		18. Kevésszavú nép hallgatag virága ..	106
		19. A Nádor platánja a Szigeten	107
		20. Rét százszorszépe	108
		21. Piros gyűszűvirág	109
		22. Egy fa emlék- könyvébe	110
Uj virágregék:			
1. A gyöngyvirághoz	89		
2. Virágot szült az almafa	90		
3. Harangvirág	91		
4. Vadrózsa	92		

HAVAS: KÖVEK, VIRÁGOK, EMBEREK